

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΤΟ ΕΝ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΩ.

— Il fallait qu'un héros, de qui la
terre entière
Admire les exploits,
Leur offrit un asile, et fournit de
matière
A leurs divines voix.
(Racine. La renommée aux Muses).

Ὅτε ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης πέτρας, ἥτις Πνύξ ἐκαλεῖτο, ὁ μέγας τῆς ἀρχαιότητος ρήτωρ ἐδείκνυε πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ Ἀθηναίους τὰ Πιοσύλαρα τῆς Ἀκροπόλεως, οὐχὶ βεβαίως πρὸς ἄλλον ἐπράττε τοῦτο σκοπὸν, ἀλλὰ διότι, ὡς ὁρατὸν ταῦτα σημεῖον τῆς εὐκλείας τῆς πόλεως, ἀνεπὸλυν αὐτοῖς τὰ ἔργα τῶν πατέρων οἰοῖναι λέγοντα αὐτοῖς: «ἴδατε οἶον ἀνδρῶν τέκνα ἐστέ». Μνημεῖα ἐς αἰ. σημεῖα δόξης ἀποδεικνύοντα τὸ μεγαλεῖον τῆς πόλεως καὶ τῶν αὐτῶν οἰκούντων ἀνδρῶν, οἵτινες πλοῦτῳ τε ἔργου μᾶλλον καὶ ῥῷ ἢ λόγῳ κόμπῳ ἐχρῶντο, καίπερ οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγοῦμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδάχθῃν αἰ μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ αἰδεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. Καὶ ἐπετέλεσαν τὰ ἔργα ἐκεῖνα ἅπερ κατεκόσμου τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος καὶ ἅπερ ἐπεδτέφοντο διὰ τῶν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἔνδον τῶν Προπυλαίων, ἐν οἷς καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀφτέρου, κορυφὴν ἔχοντα τὸ μεγαλοῦργημα ἐκείνο, ὅπερ Παρθενὸν καλεῖται καὶ οὐ τὴν δόξαν οὔτε ἡμαυρώσαν οὔτε ἀμαυρώσαν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων νέα ἔργα. Δίκαιον λοιπὸν εἶχεν ὁ μέγας Περικλῆς ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἔργων μεριμνῶν, δίκαιον δ' ἐπίσης εἶχε καὶ ἀρετὴν τῆς πόλεως ἐν ταῖς ἄλλαις κηρύττων ὅτι ἐφιλοκάλει αὐτὴ μετ'εὐτελείας. Καὶ δὲν ἐπετράπη μὲν ἡ ἀναγραφὴ ἐν ταῖς μετόπισι τῶν μνημείων, εἴτε ναῶν εἴτε ἄλλων, ὀνόματος ἰδιώτου, ἀλλ' οὐδαμῶς ὀφείλομεν λησμονεῖν, ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ὑπεκρύπτετο ὑπὸ τὴν τῆς πόλεως, ὅτι τὰ ἅτομα, οἱ πολῖται, ὁ λαός, ὡς σήμερον λέγομεν, αὐτὸς μετείχε τῶν τῆς πολιτείας, αὐτὸς ἐκανόνιζε τὰ κατ' αὐτὴν, αὐτὸς τοὺς ἀρχοντας ἐξέλεγεν, αὐτὸς ἤλεγχε αὐτοὺς, εἴτε ἐμμέσως εἴτε ἀμέσως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, καθ' ἣν οἱ ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα καὶ οἱ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἐτη γεγονότες ἐδικαιοῦντο τὸν λόγον λαμβάνειν καὶ περὶ τῶν μελλόντων τῇ πόλει συνοιδὶν ἀγορεύειν, ὑπεκχεοῦντο δ' ἐν τούτῳ νόμῳ καὶ καθ' ὃν αὐτὸ ἐλογίζοντο. «Ἐνί τε, λέγει ὁ Ὀλύμπιος ἐν τῷ θαυμασίῳ αὐτοῦ Ἐπιταφίῳ, ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἐτέροις πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικά μὴ ἐνδεῶς γινῶναι· μόνοι γάρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν».

Οὕτω τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν οὐδαμῶς ἐδέσμευον, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐπρωστάτευσον καὶ διὰ καὶ ἐπέβαλλον οἱ νόμοι, συνεκέντρουν ὅμως πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον. Τὸ σύστημα τοῦτο παρήγαγε τὸ ὑπέρ-

λαμπρὸν ἔργον τοῦ Ἑλλήνος, οὐ τὸ κλέος οὐποτ' ὀλεῖται. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία μεγίστην ἔσχε ροπὴν ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν πραγμάτων καὶ διὰ ταύτης πολλὰ συνετελέσθησαν, αὐτὴ δ' ἐστὶ καὶ νῦν δρᾷ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλλήνος τιμῇ καὶ ἀναδείκνυσθαι ἐν μέσῳ τῆς ἐπιπολαζούσης ἐστὶν ὅτε ἀτασθαλίας, ἐν ᾗ ἡ σωφροσύνη ἔδει κρατεῖν, ἡ σωφροσύνη, ἥτις οὐ ποιεῖ μὲν ἄλματα, ἀλλ' ἀσφαλῶς πρὸς τὰ πρόσω βαίνει, τὴν προδοὺν τοῦ ἔθνους συντελοῦσα, ταύτην συμπληροῦσα. Ὁνόματα μεγαθύμων ἀνδρῶν γὰρ παραδῶμεν οὐδαμῶς εὐχερές, διότι πολλὰ εἶσι ταῦτα, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ γνωστά· τίς ἀγνοεῖ τὰ ὀνόματα τῶν Ζωσιμάδων, Καπλανῶν, Σίνα, Μαυροκορδάτων; τίς ἀγνοεῖ τὰ ὀνόματα τῶν Ζαρίφη, Ζάππα, Σκυλίτση, Ζωγράφου; Εἰ τις δὲ ταῦτα ἀγνοεῖ οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, αὐτὰ τὰ μνημεῖα τῆς μεγάλης αὐτῶν καρδίας βοῶσιν, αὐτοὶ οἱ λίθοι κράζουσιν ὑπὲρ αὐτῶν.

Ζαρίφεια καὶ Ζάππεια, Σκυλίτσεια καὶ Ζωγράφεια οὐ μόνον ἐν τῇδε τῇ πόλει φαινὰ κεῖνται, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ, ἐν Φιλίππουπόλει, ἐν Ἀδριανουπόλει, ἐν Χίῳ, ἐν Κεστορατίῳ, ἱερὰ τεμένη ταῖς θυγατράσι τῆς Μνημοσύνης. Τοιαῦτα τὰ ἔργα τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας, ἣν οἱ τολμῶντες ν' ἀρνηθῶσι πάντως οὐχὶ φρόνυσιν ἀσκούσι, δίκαιοι δὲ εἶσι καὶ τοῦ ὁρθοῦ οὐδαμῶς ἀφίστανται μόνοι οἱ πρὸς συγκέντρωσιν αὐτῆς τείνοντες πρὸς ὀριζόμενον σημεῖον.

Ἰδιωτικῆς λοιπὸν πρωτοβουλίας μέγα μνημεῖον ἐστὶ καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἱδρυματοῦ Ζωγράφειον, οὐ τὰ ἐγκαίνια μετὰ παλῶν καρδίας τελοῦνται τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. Ἡ Σχολὴ τῆς Παναγίας ἐπικαλούμενη, παρὰ τὸν νάρθηκα, οἰοῖναι συνέχεια τῶν κατὰ παρελθόντας αἰῶνας ἐν τοῖς νάρθηξι σχολῶν, λειτούργοῦσα τὸ πρῶτον, μετάνεγκται ὑστέρον ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἥτις κατεῖχε τὸν χώρον ἐφ' οὗ ὀικοδομῆται τὸ Ζωγράφειον. Ἐν τῷ κήρῳ αὐτῆς ὀικοδομῆθη σχολὴ τις διώροφος, κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ τότε κρατοῦντος ἀλληλοδιδασκτικοῦ συστήματος τῶν ἡμιεὐκλείων, ἅτινα ἀπῆλθον αἰθουσαν εὐρείαν, παρὰ δὲ τῇ οἰκίᾳ ἐπεξετάθη τὴν πτέρυξ, ἥτις συνεπλήρωσε τὸν χώρον πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐλληνικῆς λεγομένης σχολῆς. Τὸ οὕτω συνετελεσθὲν σχολεῖον, περιλαβάνον ὀκτὸ τάξεις ἀλληλοδιδασκτικοῦ δημοτικοῦ καὶ πέντε σχολαρχείου, ἐλειτούργησεν ὑπὸ διαφόρους διευθύνσεις καὶ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ὡς ἀριστα ἐξεπλήρωσεν, ὡς μαρτυροῦσι πλείστοι ὅσοι ἀπόφοιτοι αὐτοῦ, ἀλλοὶ μὲν εἰς εὐρυτέρας ἐπιδοθέντες σπουδὰς, ἄλλοι δὲ καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον ἢ τὸν λοιπὸν πρακτικὸν βίον τροπέντες καὶ εὐδοκίμως τὸ ἔργον αὐτῶν ἐπιτελοῦντες. Πρὸ εἰκοσι δὲ περίπου ἐτῶν ἐγένετο μεταρρυθμίσις ἐν τῇ σχολῇ σπουδαία, εἰσαχθέντος τοῦ συνδιδασκτικοῦ συστήματος διὰ τοῦ μακαρίτου Νικολάου Γεωργιάδου, πρὸς σπουδὴν αὐτοῦ εἰς Εὐρώπην ἀποσταλθέντος· τὸ σύστημα δὲ τοῦτο ἐτύχε διαφόρων εἰτα σὺν τῷ χρόνῳ βελτιώσεων. Οἰκονομικαὶ δυσχερεῖαι πολλάκις παρουσιάσθησαν, ἐξ ὧν καὶ ποτε ὀργισθῶσιν τινες τροπεῖναι τὸν μετασχηματισμὸν αὐτῆς εἰς ἀστικὴν σχολὴν, ἐννοεῖται ἀνευ μελέτης πολλῆς τοῦ συστήματος τούτου, ὅπερ οὐδὲως τὰς δαπάνας θὰ ἡλάττου εἰ κατὰ τὰ τέλεια, ὀκτάτακτα μάλιστα, αὐτῶν ἐν Γερμανίᾳ συνετελεῖτο. Ἀλλὰ πρὸ

τούτου υπέβλεπεν ἡ ἰδέα τῆς ἀνυψώσεως τῆς σχολῆς ἀξίως τῆς κοινότητος Σταυροδρομίου εἰς τέλειον γυμνάσιον, τῶν οὕτω σκεπτομένων ἐθνικῶν ἀνάγκων τοῦτο λογιζομένων. Σχέδια ἐγένοντο, ἀλλ' ἐναυάγησαν, οἱ τῆς ἰδέας ὅμως τῆς ἀνυψώσεως τῆς σχολῆς ἀείποτε ἠλπίζον, αἱ δὲ ἐλπίδες αὐτῶν πληροῦνται σήμερον.

Ἡ ἐφορεία τῆς σχολῆς ἡ νῦν ἄμ' ἐκλεγείσα, ὑπ' ἀνδρῶν τὸ ἀγαθὸν ἐν νῶ ἔχόντων καὶ τὴν πιστὴν τοῦ καθήκοντος πλήρωσιν, ἐγνώ οἰκοδομήσασθαι οἰκὸν εὐπρεπὴ ταῖς Μούσαις εἰς τὸ ἐπικίνδυνον τοῦ τέως ἀποδύλου, ὃς ὑπόδαθρος ἦν καὶ διέρρει τὰ πολλά. Τοῦτο ἦν τόλμη, ἀλλὰ

Τά ται μέγιστα πάντ' ἀπείργασται βροτοῖς
τόλμ' ὥστε κκῶν. ὅττε γὰρ τυραννίδες
χωρὶς πόνου γένονται' ἐν οὗτ' οἶκος μέγας

κατὰ τὸν ἀπὸ θικνῆς φιλόσοφον, καὶ κατὰ τὸν κωμικὸν Μένανδρον

οὐκ ἔστι τόλμης ἐπιφανεστέρη θεός.

Τολμῇ λοιπὸν ἡ ἐφορεία, τυχοῦσα τῆς ἐγκρίσεως τῆς κεντρικῆς τῆς κοινότητος ἐπιτροπῆς, καὶ ἀρωγῆς αὐτῇ ἐπικαλεσαμένη καὶ ἄλλους ἀγαθοὺς ἀνδρας προβαίνει εἰς τὸ ἔργον τῆς συλλογῆς συνδρομῶν. Αἱ συνδρομαὶ γίνονται, οἱ ὁμοεθνεῖς σπεύδουσιν εἰς τὴν φωνὴν τῶν τολμηρῶν, ἀλλ' οὐδαμῶς τὸ ἀπαιτούμενον χρῆμα συντελεῖται. Συνέρχεται ἡ κεντρικὴ ἐπιτροπὴ μετὰ τῆς ἐφορείας καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς, σκεψομένη περὶ τῆς καταστάσεως, ὅτε εὐγενὴς γόνος εὐγενοῦς οἴκου προδῶς εἰς τὸ μέσον αὐθόρμητος ἀναδέχεται νῦν συμπληρώσῃ τὸ ποσόν, ὑπερδισχιλίας προσφέρων λίρας. Εὐγνωμοσύνης δάκρυα ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ, τῇ «ἀρετῇ ταύτῃ τῆς ἔχνης, τῇ εὐδαπάνῳ εἰς τὰ καλὰ» τοῦ υἱοῦ Γεωργίου τοῦ Ζαρίφη, ἀνέβλυσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν παρισταμένων, ὁ δὲ τῇ ψυχῇ γενναῖος καὶ τὸν ἔπαινον τῆς ἀρετῆς ἀπέκρουεν, ἔχαιρε δὲ μόνον ἐνδομύχως ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἐπετέλει. Ἡυλόγει ἡ ψυχὴ τῶν παρισταμένων ἐν τῇ συγκινητικῇ ἐκείνῃ συνεδρίᾳ τὸν ἄνδρα, ὅτε καὶ ἑτέρα φωνὴ ἀκούεται, μακρόθεν αὕτη, ἀλλὰ φωνὴ γλυκεῖα καὶ οὐκ ἀήθης ταῖς ἀκοαῖς πάντων, φωνὴ εὐαγγελίζουσα πᾶσι χαρὰν μεγάλην. Ἡ αὐλαία καταπετάννυται, ἡ αὐλαία αἰρεται καὶ αἰγλήσασα παρίσταται ἡ μορφή Χρηστάκη τοῦ Ζωγράφου, ἀστὴρ ἀρίστηλος, φέρων τὸ ἐτυμώτατον ἀνδρὶ φέγγος ἐκ τοῦ ἀρεταῖς δεδαίδαλμένου πλούτου, ὃν ἀποδείκνυσιν ἀληθῶς εὐρύσθεν ἡ, ἀναδεχόμενος αὐτός, ὡς ἦρωος, τὴν συντέλειαν τοῦ οἴκου τῶν Μουσῶν. Ἰδοὺ

Il fallait qu'un héros, de qui la terre entière
Admire les exploits,
Leur effrit un asile, et fournit de matière
A leurs divines voix.

Ὁ χορὸς τῶν παρισταμένων κορυφαῖον ἔχων τὸν πρῶτον γραμμῶν δηλωθέντα εὐγενῆ ἄνδρα, ἐξυμνεῖ τὸν ἥρωα, ὡς ἄλλοτε ἡ μουσα τοῦ Ρακίνα τὸν φιλόμουσον ἐκείνον βασιλέα Λουδοβίκον ΙΔ'. Μὴ οἱ τοιοῦτοι εὐεργεταὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ταῖς μούσαις ταμένῃ ἐγείροντες καὶ τὰ γράμματα καθόλου προστατεύοντες ὡς ἐκεῖνος, οὐκ εἰσὶν ἄλλοι Λουδοβίκοι ἐν ἡμῖν; Εἰς

αἰδίον δὲ ἐνδειξιν εὐγνωμοσύνης ὁ νέος τῶν Μουσῶν οἶκος Ζωγράφειον ἐκ τοῦ ἐπωνύμου τοῦ ἥρωος ἀπεκλήθη.

Ἐνταῦθα λήγει οἶονεῖ ὁ πρόλογος καὶ ἀπὸ τοῦδε ἀρχεται τὸ κυρίως δράμα, ἥτοι ἡ ἄλλη δράσις τῆς οἰκοδομῆς, δράμα, ἐν ᾧ ἐπίσης πρωταγωνιστεῖ ἡ ἐφορεία, ἀλλ' οὐ μετέχουσι νῦν καὶ ἕτερα πρόσωπα. Προκηρύσσεται διαγωνισμὸς σχεδίων τῆς οἰκοδομῆς, διάφοροι δὲ ἀρχιτέκτονες ὑποβάλλουσι τοιαῦτα, ἀπὸ ἀποστέλλονται εἰς Ἀθήνας, εἰς ἐδικὴν ἐπιτροπὴν. Ἐκ τῶν σχεδίων τούτων ἐγκρίνεται τὸ τοῦ νεαροῦ καὶ εὐέλπιδος ἀρχιτέκτονος, τοῦ καὶ τροφίμου τῆς σχολῆς, κ. Περικλέους Φωτιάδου, γίγνεται ἐναρξίς τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ τῇ ἐνδεδεχῇ καὶ πρόφρονι αὐτοῦ ἐπιτασίᾳ, κατεδαφισθέντος τοῦ τέως οἴκου. Πρὸς ἐπίβλεψιν δὲ σὺν τῇ ἐφορείᾳ ἐκλέγεται καὶ ἄλλη ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς οἰκοδομῆς, ἥς ὁ ἐκ τῶν μελῶν φιλοπονώτατος κ. Κωνσταντῖνος Καραθεοδωρῆ καθ' ἐκάστην σπεύδει ὅπως ἐκπληροῖ ἢ ἀνεδέξασθαι ἐντολῶν. Τοῦ κτιρίου συντελουμένου, γίγνεται σκέψις περὶ ταῦ προγράμματος καὶ ἐπιτροπὴ ἰδιαιτέρα ἐνέχουσα καὶ τὸν ἀκαμάτως ἐν πᾶσι ἐργαζόμενον διευθυντὴν τῆς σχολῆς κ. Μ. Κεφάλαν, ἐπὶ μακρὸν συζητεῖ καὶ συσκέπτεται περὶ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τέλους καταρτίζει αὐτό. Δὲν ἔχομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὸ πρόγραμμα ὅλον, ἀλλ' ἐξ ὧν ἠκούσαμεν καὶ ἀνέγνωμεν, τοῦτο ἐρεῖσθαι ἐπὶ τοῦ ἐλβετικῆς τῶν Ἀθηνάϊων συστήματος, τῆς διαίρεσεως δηλαδὴ τοῦ προγράμματος εἰς δύο τμήματα κατὰ τὰς ἀνωτάτας τάξεις, σύστημα ὅπερ καὶ ἡ Γερμανία ἀπεδέξατο ἐξ οὗ ἰδρύσασθαι τὰ πρακτικὰ γυμνάσια, (Realgymnasien) ἐν τῇ σχεδίᾳ αὐτῶν πρὸς τὰ κλασικὰ γυμνάσια (Gymnasien), διότι ταῦτα ἐν ταῖς κατωτάταις τάξεσι συμπίπτουσι.

Περὶ τοῦ προγράμματος δὲ τοῦ νέου γυμνασίου προκειμένου, πολλὰ ἠγέθησαν καὶ πρότερον μὲν ἀλλὰ καὶ τότε ζητήσεως, τινῶν παρουσιαζόντων καὶ διάφορα λεγόντων, ἀνευ ἐρεῖνης οὕτε τῆς νῦν καταστάσεως τῆς μέσης παιδείσεως ἐν Ἑλλάδι, ἰδίᾳ ἐν Γερμανίᾳ ἦν ἐπικαλοῦντο, οὕτε τῆς ἱστορίας αὐτῆς, μάλιστα ἀφ' οὗ τὰ πρακτικὰ σχολεῖα (Realschulen) ἀνεφάνισαν. Ἐντεῦθεν δὲ προῦλθε πολλὰς σύγχυσις μεθόδου πρὸς συστήματα, καὶ, ὅπερ χεῖριστον, ὅτι ἐν πᾶσι ὑπεδύλοτο καταφορά τις κατ' αὐτῆς τῆς πατρίου γλώσσης, τῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων, «παρ' οἷς», καθὰ καὶ ὁ Paulsen λέγει «ἡ φύσις ἐνεδύθη τὸ καθαρώτερον καὶ ὠραιότερον αὐτῆς σχῆμα, καὶ οἵτινες ἀναπληροῦσι τὸν τύπον τοῦ ἐντελοῦς παρισίνου», περὶ ὧν δὲ ὁ Humboldt ἔγραφε πρὸς τὸν πολὺν Wolf «ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ἡ ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου ἐγένετο οὕτως εἰπεῖν ὁρξί, ἐπομένως ἡ μελέτη τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἔστι πρὸς κατανόησιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκτάκτου ἐνδιαφέροντος».

Ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ, οὐδόλως παρασυρθεῖσα ἐκ τῶν ζητήσεων τούτων, δοδαρῶς ἐμελέτησε τὸ πρὸ αὐτῆς τεθεὶν ἐθνικὸν συμφέρον, διὰ τῆς διαίρεσεως δὲ τῆς σχολῆς εἰς δύο τμήματα, ἐν ταῖς ἀνωτάταις τάξεσι, παρέσχε μὲν τὴν προσήκουσαν εὐρίτητα εἰς τὰς ξένας γλώσσας καὶ τὰ τεχνικὰ λεγόμενα μαθήματα, οὐδαμοῦ δὲ προσέβαλε τὴν καθαρῶς ἐξανθρωπιστικὴν παιδείαν. Τὸ ἔργον τῆς ἐπιτροπῆς ἔστι μέγα, ἀξία δ' αὕτη συγχα-

ρητηρίων καὶ πολλῶν ἐπαίγων, διότι ἐν τοῖς ἄλλοις ἠορμήνευσε δεόντως καὶ τὰς προθέσεις τοῦ γενναϊόφρονος ἀνδρός, οὗ τὸ ὄνομα ἡ σχολὴ φέρει.

Πρὸς τῇ ἐπιτροπῇ ταύτῃ καὶ ἑτέρα ὀνομάσθη ἐκ τῶν κκ. Ἡλ. Γ. Βαλθαμάκη καὶ Στ. Βραχάμη, ἵτις ἐπεμελήθη περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς τοποθετήσεως τῶν ἀλεξικεραινῶν καὶ καταλλήλου διασκευῆς τοῦ χημείου καὶ τοῦ ἐργαστηρίου τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Οὕτω τὸ ἔργον συντελέσθη καὶ περικαλλὲς ἵσταται πρὸ τῶν ὁμμάτων πάντων τὸ Ζωγράφειον.

Ὁ προσερχόμενος εἰς τὸ Ζωγράφειον πάλαιον ἔχει τὴν πρόσφιν αὐτοῦ, ἀλλὰ μὲν ἀλλὰ φιλόκαλον, μετὰ προπυλαίων ἐν δὴ ἐκ μαρμαρίου κίωνων καὶ παραστάσεων, ὧν ὑπεράνω φέρεται ἀέτωμα ἐκ μαρμαρίου, ἐπὶ τοῦ ἐπιστηλίου μὲν φέρον τὸ ὄνομα τοῦ ιδρύματος ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΝ χρυσοῖς γράμμασιν ἀναγλύφους, ἐν τῷ μέσῳ δὲ ἐξωγραφημένην τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ λέγοντος τὸ: ἄψετε τὰ παῖδια ἔρχεσθαι πρὸς με. Ὡραιστάτη δὲ προσβάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἐπισκέπτου ἡ αὐτὴ μετὰ τῶν δὴ αὐτῆς μαρμαρίων στήλων καὶ τῆς ἐρυθρᾶς αὐτῆς βαφῆς. Ἀπέναντι τῷ εἰσερχομένῳ κεῖται τὸ διευθυντήριον, δεξιόθεν ἡ αἰθουσα τῶν ἐπισκεπτῶν, τὸ ἐργαστήριον τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν μετὰ καταλλήλου ἐστίας καὶ τραπέζης ἐκτισμένης, ἀπέναντι δ' αὐτοῦ κεῖται τὸ χημεῖον ἐπίσης μετὰ ἐστίας καὶ καταλλήλου ἐκτισμένης τραπέζης, παρὰ ταύτην κεῖται ἡ ἱματιοθήκη τῶν παιδῶν, πρακτικώτατα διασκευασμένη καὶ μετ' αὐτὴν ἡ βιβλιοθήκη, ἐκ τῆς ἑτέρας δὲ πλευρᾶς τοῦ διευθυντηρίου κεῖται αὐθις ἱματιοθήκη, ἑτέρα αἰθουσα καὶ ἀπέναντι αὐτῆς ἡ αἰθουσα τῆς ἱστογραφίας.

Διὰ κλιμάκων μαρμαρίνων εὐρυτάτων ἐκατέρωθεν τῆς αὐτῆς πρὸς τὰ ἑδω ἀνέρχεται τις εἰς τὸ δευτέρον δῶμα, ἐν ᾧ ἡ μεγάλη αἰθουσα τῶν τελετῶν ἀνευ στήλων, τοῦ ὀρόφου ἀνεχομένου στερεώτατα διὰ δὴ σιδηρίων ἀψίδων ἐκατέρωθεν τῆς αἰθούσης εἰσι παραδόσεις. Ἐπίσης διὰ δὴ ἐκ λίθου κλιμάκων ἀνέρχεται τις εἰς τὸ τρίτον δῶμα ἐν ᾧ αἱ παραδόσεις τοῦ γυμνασίου, τὸ ἀναπαυτήριον τῶν καθηγητῶν ἐν δὲ τῷ ἄνω δώματι ὑπάρχει ἡ αἰθουσα τῆς μουσικῆς, δι' ἧς διὰ μικρᾶς κλιμακῆς ἀνέρχεται τις εἰς τὴν στέγην τῆς σχολῆς, ἐφ' ἧς μικρὸς μὲν, ἀλλὰ κομῆς ἐξώστης ἐξαιδίαν παρέχει θεῶν τῷ ἐπ' αὐτῆς ἱσταμένῳ.

Οἱ διάδρομοι εὐρύτατοι, ὥσπερ καὶ αἱ κλίμακες, παρέχουσι πάντα τὰ στοιχεῖα ὅπως ἐλευθέρως κινῶνται οἱ μαθηταί. Ὁ φωτισμὸς τῶν παραδόσεων ἐπαρκής καὶ καταλλήλως γινόμενος, ἡ δὲ θερμότης διὰ συστήματος νεωτάτου γίνεταί ὥς καὶ ὁ ἀερισμὸς. Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸ κτίσμα ἐν μὲν τοῖς ὑπογείοις βλέπει τοὺς κλιβάνους τῆς θερμάνσεως, ἀφ' ὧν ὥς ἀπὸ κέντρου θὰ διαχένται διὰ καταλλήλου μηχανισμοῦ ἡ θερμότης εἰς ἅπαν τὸ οἰκοδόμημα, ἐν δὲ τῷ ἀνωτάτῳ ὀρόφῳ τῆς ἐστίας, αἵτινες χρησιμεύουσιν τῷ ἀερισμῷ, καὶ ἅπαντα τὸν μηχανισμόν αὐτὸν ἀπλούστατον καὶ εὐφύεστατον. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἀποχωρητηρίων, κειμένων ἔξω τοῦ οἰκοδομήματος ἐν τῷ μέσῳ τῆς κλιμακῆς τῆς ἀγούσης ἀπὸ τοῦ δευτέρου δώματος εἰς τὸ τρίτον, ἐλήφθη ἡ δέουσα φροντίς. Ταῦτα, μαρμαρίνα, καθαρίζονται διὰ μηχανισμοῦ, δι' οὗ διοχετεύεται ὁρυκτικῶς ὑφθονον ὕδωρ. Τὰ θρανία τῶν μα-

θητῶν, ἐκ Γερμανίας κομισθέντα καὶ ὑπὸ Γερμανοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐλθόντος συναρμοζομένηντα, ἔχουσι τοὺς πόδας καὶ τὰ ὑποστηρίγματα σιδήρινα, τὴν δὲ τράπεζαν, τὸ κάθισμα καὶ τὰ ἀκουσθητήρια ξύλινα, ὄντα στερεώτατα καὶ ἀναπαυτικά ἅμα. Ὅτε ἐπεσκεψάμεθα τὸ κτίριον οὕτω εἶχον τεθῆ εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν.

Ἡ ὅλη ἐντύπωσις ἐκ τοῦ κτιρίου ἐστὶν ἡδε: ὑπὸ ἐποφὴν στερεότητος οὐδὲν δύναται τις εἰπεῖν, ὑπὸ παιδαγωγικὴν καὶ ὑγιεινὴν δὲ καλῶς ἐλογίσθησαν τὰ πάντα, καθόλου δὲ φιλόκαλον ἐν τῇ ἀπλότητι εὐαρέστος διατίθουσι τὸν ἐπισκέπτην. Οὐδὲν ἐξ ὧν τοῦλάχιστον γινώσκωμεν σχολεῖον ἡμέτερον ἐνέχει τοσαύτην τελειότητα ὅσῃν τὸ Ζωγράφειον παραβαλλομένη δὲ ἡ δαπάνη ἡ γενομένη πρὸς τὰς δαπάνας αἵτινες καταβάλλονται ἐν Γερμανίᾳ ὑπὲρ τοιούτων σχολείων, ἐγγιζούσας τὸ ἑκατομμύριον ἡράγκων, ἐστὶ μικρά. Ἡ ἐφορεία, ἥτις ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ἐξῆς φιλομουσῶν καὶ φερεπόντων ἀνδρῶν, Κ. Βλαστάρη, Ζήση Θ. Ζήση, Ι. Σταμελόν, Φ. Α. Μαυρογορδάτου καὶ Ιω. Καστέλλη, καὶ οἱ συναντιληφθέντες αὐτῇ, κατώρθωσαν ἀληθῶς μέγα κατώρθωμα νὰ συντελέσωσι ἔργον τοσοῦτον τέλειον διὰ δαπάνης σχετικῶς μικρᾶς. Ἡ φιλοπονία, τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τῶν ἀνδρῶν τούτων ἔλυσεν αἰνίγμα—τούτου ἕνεκα ἴσως ἐκατέρωθεν τῶν προπυλαίων ἐτέθησαν δὴ οὐκ ὀλίγες, καίτοι ὑπεραίρεται αὐτῶν ὁ Σωτὴρ ὁ τὰς σφίγγας καταπατήσας—ὅτι δυνατόν μεθ' ἀπλότητος νὰ οἰκοδομηθῇ οἶκος καὶ φιλόκαλος καὶ στερεὸς καὶ κατάλληλος τῷ προορισμῷ αὐτοῦ. Ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τοὺς ἐφόρους τῆς κοινότητος Σταυροδρομίου καὶ πάντων τῶν κηδομένων τῶν κοινῶν ἐστὶ μεγίστη, εὐλογητὸν δὲ ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑπὸ τῶν φοιτησάντων εἰς τὸ Ζωγράφειον παιδῶν, ὧν ὁ αἶνος εὐπρόσδεκτος καὶ τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν.

Τοιοῦτον τὸ Ζωγράφειον, οὗ τὰ ἐγκαίνια τελοῦνται σήμερον, τοιοῦτον τὸ νέον ἔργον τοῦ ἡρώος, ὅπερ νέος ἐστὶν ἀδάμας τοῦ στεφάνου τῆς ἀθανασίας δι' οὗπερ ἀπὸ πολλοῦ περιβέβηται, στεφάνου τῆς βαθείας αὐτοῦ ἀγαθότητος.

Πρὸς τὴν Α. Ἐξ. τὸν Χρηστάκην ἐφένδην Ζωγράφον ἐπιλέγομεν:

Vous témoignez en tout une bonté profonde
Et joignez aux bienfaits un air si gracieux,
Qu'on ne vit souvent dans le monde
De héros qui donnât plus et qui sût donner mieux.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

Ω: ΔΗ

εἰς

ΧΡΗΣΤΑΚΗΝ ΖΩΓΡΑΦΟΝ

ἐπὶ τοῖς ἐγκαίνιοις τοῦ ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΩ:

ΕΥΕΡΓΕΤΑ:

Στροφὴ α'.

Τί χρεὼν τόσον ἔξεν ἐς τάνδ' ὁμῶς ἀγερῆσθαι
ἄγυριν, ἄγλαοὶ τὰν ἀνέρες περὶ ἀλλὰ γε τίσαν;
τῷ λιτᾷ δ' ἔνθα δὴ

Σημ. Ἐν τῷ ῥυθμῷ τοῦ α' Ὀλυμπίων Πινδάρου.